

JAN TENNØE

Advokat med møterett for Høyesterett

Grindbakken 58, 0765 Oslo

Tlf. 92 21 98 90, 0033 632 94 74 93 Mail: jantennoe@gmail.com

**Prosesskrift
til
Oslo tingrett**

St.Cezaire 3. januar 2013

Oslo tingretts sak nr.11-089355 TVI-OTIR/06

Saksøker: Fredrik Fasting Torgersen

Enebakkveien 52, 0657 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Jan Tennøe
Grindbakken 58
0765 Oslo jantennoe@gmail.com

Saksøkt 1. Staten v/Justisdepartementet v/Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker
postboks 8026 Dep, 0030 Oslo post@gjenopptakelse.no

2. Staten v/Justisdepartementet v/Riksadvokaten
postboks 8002 Dep, 0030 Oslo postmottak@riksadvokaten.no

Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten
Pilestredet 19, 0164 Oslo postmottak@regjeringsadvokaten.no

Jeg viser til statens prosesskrift av 5. desember 2012.

Statens anførsler er uanstendige

Staten påberoper her at den anlagte prosess må begrenses til et spørsmål om habiliteten for to av kommisjonsmedlemmene for så vidt gjelder avgjørelsen fra 2010. I praksis innebærer dette en full avskjæring eller avvisning av hele søksmålet til Torgersen, med andre ord at verken store og utslagsgivende saksbehandlingsfeil eller særdeles grove feil under skjønnsutøvelsen fra kommisjonens side skal kunne vurderes. Heller ikke at det kan påberopes fra min side at kommisjonen ikke i det hele

tatt har vurdert og behandlet saken. Som grunnlag for en så vidtgående anførsel påberoper staten seg så vidt jeg forstår, dommen fra Høyesterett i storkammer avsagt 29. mars 2012.

Jeg finner først grunn til å påpeke at anførselen her innebærer at enhver bevisbedømmelsesfeil (i domfeltes disfavør), uansett hvor grov eller gal den måtte være, skal overses av domstolene dersom en (forvaltnings)avgjørelse fra Gjenopptakelseskommisjonen bringes inn for domstolene med påstand om at avgjørelsen er ugyldig. Selv de mest åpenbare justismord skal tydeligvis forbli urørt fra domstolenes side dersom Gjenopptakelseskommisjonen har avslått gjenopptakelse. I tillegg skal det visst etter Regjeringsadvokatens syn heller ikke være anledning til å påberope seg saksbehandlingsfeil av noen art.

Det må være domstolenes første plikt å sørge for at justismord ikke skjer eller at justismord bringes til opphør. Uansett om enkelte detaljregler eller forståelsen av dem tilsynelatende skulle være til hinder for på denne måten å oppnå rettferdighet, må det forventes av domstolene at de gjør det som er mulig og nødvendig for å komme rundt dette problemet. Hittil har vi tross alt ansett Norge for å være en rettsstat. Men her prøver Regjeringsadvokaten seg på det motsatte.

Anførselen går dessuten meget videre enn det som følger av storkammerdommen. I tillegg er anførselen i åpenbar strid med Stortingets klart uttalte mening med loven og den prøvesrett som i henhold til lovens forarbeider ble fastslått for domstolene. Til overmål er det staten som på vegne av oss alle hevder noe slikt og prøver å innføre en ny rettsstilstand som vil frata borgerne en ikke uvesentlig del av deres rettsikkerhet.

Regjeringsadvokatens anførsel er etter min oppfatning uanstendig. I første omgang **provoserer jeg opplyst** hvem i staten det er som har bemyndiget Regjeringsadvokaten til å fremsette en slik uanstendig anførsel.

Staten påstår stadig at søksmålet ikke er tilstrekkelig rettslig og faktisk begrunnet fra min side

Jeg er ikke enig i dette, men siden også tingretten gir uttrykk for det samme, finner likevel grunn til helt kort å redegjøre for følgende for å imøtekomme en anmodning om avklaring:

Det er etter Torgersens syn to hovedgrunnlag for at hans sak må gjenopptas. Det ene grunnlaget er at dommen mot ham fra 1958 er basert på bevis som har vist seg å svikte, i hovedsak de 3 tekniske bevisene. Denne svikten leder til en rekke selvstendige grunnlag for at saken må gjenopptas. De er alle forklart tidligere. Likevel gjentar jeg de viktigste: For det første er det tvilsomt om lagretten den gangen ville funnet Torgersen skyldig om bevisene var riktig vurdert. For det andre er det tvilsomt om skyldspørsmålet ble riktig avgjort den gangen. Den opprinnelige skyldvurderingen er basert på så store feil at man ikke kan legge denne skyldvurderingen til grunn for en fortsatt opprettholdelse av dommen. En ny skyldvurdering basert på de bevisene som nå vurderes som holdbare, må til. Denne (nye) skyldvurderingen plikter Gjenopptakelseskommisjonen å overlate til domstolene idet kommisjonen ikke har kompetanse til å avgjøre dette spørsmålet. Straffeprosesslovens §§ 391 nr. 3 og 392 annet ledd gir Torgersen en lovbestemt og ubetinget rett til gjenopptakelse. Tar man hensyn til de sikre motbevisene i saken, slik disse nå må vurderes, blir det utvilsomt at dommen mot ham fra 1958 er uriktig. Dette gjør det om mulig enda klarere at saken må gjenopptas.

Det andre grunnlaget er at aktor og flere av de sakkyndige gjorde seg skyldig i straffbare forhold under saken i 1958. Straffeprosesslovens § 391 nr. 1 gir derfor rett til gjenopptakelse. Det påberopes at følgende personer gjorde seg skyldige i straffbare handlinger den gangen: Lauritz Jenssen Dorenfeldt (sakens aktor) og følgende sakkyndige: Ferdinand Strøm, Jens Wærhaug, Henrik Printz og Elias Mork. Dorenfeldts straffbare forhold består i både usanne forklaringer og tilbakeholdelse av bevis. De sakkyndiges straffbare forhold ved usanne muntlige forklaringer direkte for retten samt skriftlige rapporter til retten. Ved at det påberopes at fire av de sakkyndige har opptrådt straffbart, er grunnlaget for anvendelse av strpl. § 391 nr. 1 nå utvidet.

Gjenopptakelseskommisjonen av 2006 har avslått gjenopptakelse på uholdbart grunnlag. Fordi kommisjonen av 2010 helt har sluttet seg til både begrunnelsen og konklusjonen i 2006-vedtaket, ser jeg det slik at 2010-vedtaket lider av de samme feilene som 2006-vedtaket. Feilene som kommisjonen av 2006 har gjort, er så store at avslagene er ugyldige i henhold til våre vanlige forvaltningsrettslige regler. Feilene er mange og særdeles grove. De er beskrevet i stevningen. Også i en betydelig del av dagens prosesskrift er feilene beskrevet idet jeg forklarer hvorfor feilene kan prøves uten hinder av Høyesteretts storkammerdom av 29. mars 2012. Feilene er av en art som medfører at domstolene kan prøve dem og kjenne vedtaket ugyldig. På bakgrunn av at jeg har forklart feilene i stevningen og til dels gjør det i det følgende i dette prosesskriftet, anses det unødvendig å forklare dem også her.

Dog nevner jeg den hovedfeil som kommisjonen har gjort. Kommisjonen har under den samlede vurdering på side 524 – 527 avstått fra å vurdere feilenes samlede betydning og i stedet uttrykkelig henvist til den enkeltvise vurdering av dem i kap. 8 i avgjørelsens av 2006. Kommisjonen har derfor ikke vurdert noe som helst av hva den skulle vurdere i den samlede vurderingen. Noe annet er heller ikke vurdert. Kommisjonen har kun lirt av seg noen intetsigende floskler aldeles uten betydning for det saken dreier seg om eller det som skulle vurderes. Om kommisjonens medlemmer derved har trodd at de har begrunnet noe, vites ikke. Dette er imidlertid uten betydning. Fordi flosklene ikke kan tjene for noe som helst i noen som helst retning, er kommisjonens avslag derfor ikke bare dårlig eller ufullstendig begrunnet. Det er fullstendig ubegrunnet!

Kommisjonen har dog under den samlede vurderingen nevnt at feilene enkeltvis er vurdert tidligere og henvist til disse vurderingene. Dermed blir det hele nesten enda verre. Kommisjonen har på denne måten tilkjennegitt den oppfatning at denne enkeltvise vurdering er tilstrekkelig til å avgjøre begjæringen. Hvis det er noe som både må være enkelt å forstå og dessuten opplagt i Torgersens sak, så er det at tvil om dommen mot ham er riktig, må vurderes ut fra den usikkerhet som summen av feilene har skapt.

Når kommisjonen uttrykkelig har avstått fra denne vurderingen, kan det ikke herske tvil om at kommisjonen med vilje har ignorert det mest sentrale spørsmål som saken reiser. I tillegg er det sakens desidert viktigste grunnlag eller sagt på en annen måte, begjæringens hovedanførsel.

I tillegg kommer at "vurderingene" av sakens bevis enkeltvis er så aldeles uholdbare, at også de gir grunnlag for opphevelse av avgjørelsene, selv om man legger storkammerdommen til grunn. Uholdbarhetene består i at sunn fornuft og den mest elementære logikk er helt forlatt og at mye er

bygget på åpenbare faktiske feil i tillegg. Kommisjonen har også bygget på bevis det ikke er anledning til å bygge på. Dessuten har kommisjonen av 2010 diktet opp nytt faktum i strid med saken bevis og formodentlig bygget avgjørelsen på dette oppdiktede faktum.

Det påberopes at alle feilene, som alle trekker i samme retning, må vurderes samlet som én eneste stor feil, og at denne feilen er så stor at vedtaket kan prøves av domstolene uten hinder av storkammerdommen. Om det alltid er anledning til en slik "summering" av feilene, for at den samlede feilen skal bli store eller graverende nok til å gi mulighet for domstolsprøving, tas ikke stilling til. Men i vårt tilfelle hvor feilene medfører at vedtaket er over alle tenkelige grenser uforsvarlig og uriktig, er det min pretensjon på vegne av Torgersen at det er anledning til en slik summering slik at feilene skal vurderes samlet som én eneste særdeles stor feil. Det vil blant annet stride for meget mot den alminnelige rettsbevissthet om domstolene bare vurderer feilene enkeltvis og hvis de for dette tilfellet skulle komme til at hver enkelt feil ikke er stor nok til at domstolene kan prøve feilen og underkjenne vedtaket.

Det anføres at denne "samlede" feilen er så stor at den medfører at hele avgjørelsen som sådan fra kommisjonen er i åpenbar strid med de grunnleggende krav vi stiller til saksbehandling. I tillegg er denne feilen en både grov og åpenbar saksbehandlingsfeil. Feilene begått under bevisbedømmelsen, er samlet sett så store at også disse innebærer at de utgjør en grov og åpenbar saksbehandlingsfeil. Feilen er selvsagt så stor at den kan prøves i henhold til våre alminnelige forvaltningsregler. Heller ikke storkammerdommen antas å være til hinder for å prøve en slik uhyre grov feil uansett om den anses som en saksbehandlingsfeil eller en feil ved bevisbedømmelsen eller en feil ved begge deler.

Fordi feilene enkeltvis bygger opp om at avgjørelsen lider av én feil som er så grov at den under enhver omstendighet kan prøves, anføres at alle påberopte feil skal vurderes av retten og ikke avvises. Dette gjelder mao også de feilene som, om man vurderer dem enkeltvis, ville vært for små til å bli tatt hensyn til i henhold til våre vanlige forvaltningsregler eller storkammerdommen. Om retten skulle mene at feilene ikke samlet skal vurderes som en enkelt stor feil, anføres at feilene samlet medfører at vedtaket er så uriktig og uforsvarlig, så vilkårlig og så preget av myndighetsmisbruk, at feilene samlet vurdert medfører at de kan og skal prøves av domstolene både i henhold til våre vanlige forvaltningsrettslige regler og i henhold til storkammerdommen.

Forholdet mellom lovforarbeidene og storkammerdommen.

Innsigelsene fra staten medfører at det nå foreligger minst 3 mulige forskjellige oppfatninger eller muligheter for hva som det er anledning til å prøve for domstolene for så vidt gjelder avslagene av 2006 og 2010 fra Gjenopptakelseskommisjonen. Den første muligheten er prøvelsesadgangen i henhold til straffeprosessloven og dens forarbeider for så vidt gjelder lovendringen av 2001 som innførte en gjenopptakelseskommisjon. Denne prøvelsesadgang vil være i overensstemmelse med våre alminnelige forvaltningsrettslige regler. Den neste muligheten er prøvelsesadgangen i henhold til storkammerdommen. Den tredje muligheten er prøvelsesadgangen som staten på frirettslig grunnlag nå gjør gjeldende. Det er stor forskjell på de tre alternativene.

Lovens forarbeider, det vil si odelstingsproposisjonen og komitéinnstillingen, fastslo med all mulig klarhet at våre vanlige regler for domstolenes prøvelsesrett av forvaltningsavgjørelser skulle komme til anvendelse. Denne prøvelsesretten har storkammerdommen (dersom den legges til grunn) innskrenket på svært vesentlig måte, først og fremst ved at feil ved bevisbedømmelsen ikke skal kunne prøves. I sitt prosesskrift av 5. desember har så staten påstått at prøvelsesretten er ytterligere innskrenket enn det som følger av storkammerdommen ved at bare inhabilitetsfeil kan prøves i vår sak. Staten har ikke påberopt noen hjemmel for denne ytterligere innskrenkning av prøvelsesretten som går mye lenger enn storkammerdommen. Statens anførelse er i direkte motstrid med storkammerdommen. I tillegg er den selvsagt i adskillig større motstrid med lovgivningen.

Motstriden mellom storkammerdommen og lovforarbeidene er så stor og aldeles klar at storkammerdommen etter min oppfatning er i strid med vår statsforfatning. Domstolene plikter i henhold til etablert sedvanerett for vår statsforfatning å følge vår lovgivning med mindre rettskilder av høyere eller sidestilt rangorden kommer inn og kan begrunne at loven fravikes. Det anføres derfor at de domstoler som skal vurdere Torgersens sak, plikter å dømme i henhold til vår lovgivning og ikke i henhold til den mening 11 av våre høyesterettsdommere har gitt uttrykk for og som er motsatt at Stortingets svært klart uttalte mening i lovens forarbeider.

I forarbeidene til lovendringen av 2001 som medførte at vi fikk en gjenopptakelseskommisjon, var det et spørsmål om hvilken prøvelsesrett domstolene skulle ha for kommisjonens avgjørelser. Av forarbeidene fremgår det at kommisjonen ble ansett som et forvaltningsorgan og ikke en særdomstol. Det var tale om å velge et straffeprosessuelt spor med full prøvelsesrett eller et sivilprosessuelt spor med begrenset prøvelsesrett. Departementet valgte det siste, og Stortinget vedtok departementets forslag. Valget ble indirekte foretatt ved at det i loven selv ikke ble inntatt en bestemmelse om prøvelsesrett. Da var det på det rene at det sivilprosessuelle sporet var valgt. Dette fordi det straffeprosessuelle sporet måtte ha uttrykkelig hjemmel i lov mens man for det sivilprosessuelle sporet måtte ha en hjemmel for å forhindre at en slik prøvelsesrett skulle gjelde.

Fordi Gjenopptakelseskommisjonen som forvaltningsorgan står i en særstilling sammenlignet med alle andre forvaltningsorganer i forhold til våre domstoler, var det all grunn til å forvente at lovforarbeidene fastslo hvilken prøvelsesrett domstolene skulle ha. Dette gjorde departementet ved følgende to setninger i odelstingsproposisjonen:

”Departementet har, på bakgrunn av de kryssende hensyn som gjør seg gjeldende i saken, kommet til at det bør gjelde de samme reglene for domstolsprøving av kommisjonens avgjørelse som for domstolsprøving av andre typer forvaltningsvedtak. Det vil da være mulig å anlegge et sivilrettslig saksområde mot kommisjonen med påstand om at kommisjonens avgjørelse er ugyldig, og kommisjonen vil være undergitt Sivilombudsmannens kontroll.” [Min understrekning]

Vi ser av den siste setningen at departementet uttrykkelig klargjorde at det sivile sporet ble valgt, selv om dette indirekte var klargjort allerede. Spørsmålet er så på denne bakgrunn hva som ble fastslått i den første setningen. Høyesterett har kommet til at denne setningen også - og i likhet med setning nummer to – (bare) fastslår at det sivile sporet ble valgt. Noe mer mener retten ikke ble fastslått i

setning nummer én. Dette har retten uttrykt ved å tolke setning nummer én slik: *"...at departementet – etter å ha avist det straffeprosessuelle spor – her fremholder at kommisjonens vedtak da bare skal kunne angripes ved et sivilt søksmål."*

Alle som klarer å lese og forstå vanlig norsk er imidlertid i stand til å se at departementet fastslo noe helt annet i setning nummer én og at dette er særlig klart når man leser de to setningene fra departementets side i sammenheng. De utlegninger som Høyesterett har prestert i sakens anledning kan bare betraktes som svada for å bringe saken ut på viddene for så å finne rom for en fortolkning som ikke har noe å gjøre med det som forarbeidene foreskrev.

Som om dette ikke skulle være nok, etterlater innstillingen fra Stortingets justiskomiteé heller ikke rom for tvil om hva Stortingets mening med loven var. Her er uttalt: *"Komiteen støtter derfor departementets vurderinger om at det skal gjelde de samme regler for domstolsprøving av kommisjonens avgjørelser som for domstolsprøving av andre typer vedtak."* [Min understrekning]

Heller ikke denne uttalelsen er til å misforstå, og spesielt ikke når man ser hvor klar departementets proposisjon var på det avgjørende punkt. Det er all grunn til å tro at komiteen oppfattet departementets omtale av prøvelsesretten på en likefrem måte i tråd med ordlyden og en alminnelig forståelse av setningen og at det var denne forståelsen som komiteen ga sin tilslutning til. Mao at komiteen her omtaler omfanget av prøvelsesretten. Intet viser noe annet. Men Høyesterett har et annet syn på det:

"Ordet "derfor" viser at komiteen ikke gir uttrykk for annet enn at man her støtter valget av et sivilprosessuelt spor i stedet for et straffeprosessuelt spor. Noen holdepunkter for at domstolene skulle prøve kommisjonens avgjørelse fullt ut, gir uttalelsen ikke:"

Høyesterett "glemmer" også her - i likhet med for proposisjonen - ordet "samme". Ordet "samme" viser at det er omfanget av prøvelsesretten som omtales. Det er ikke noe i den siterte uttalelsen fra komiteen som viser at ordet "derfor" har sammenheng med valg av spor. Også her bringer Høyesterett inn full prøvelsesrett. Det er det ingen grunn til fordi det var helt uaktuelt. Men med slik svada klarer retten å komme til at det ikke er omfanget av prøvelsesretten som komiteen omtalte: Selvsagt var det ikke full prøvelsesrett som her ble foreskrevet, så det er helt unødvendig å nevne. Derimot står det at *"det skal gjelde de samme regler for domstolsprøving"*... At full prøvelsesrett ikke her ble foreskrevet, kan da ikke brukes som grunnlag for å se bort fra det som ble foreskrevet, nemlig den samme prøvelsesretten som for andre forvaltningsvedtak. Men det er det Høyesterett gjør.

Omfanget av prøvelsesretten ble ikke bare behandlet i den ovennevnte setningen. Justiskomiteen hadde rett i forveien i sin innstilling uttalt:

"Departementet har kommet til at det bør gjelde de samme reglene for domstolsprøving av kommisjonens vedtak som for domstolsprøving av andre typer forvaltningsvedtak. Det vil da være mulig å anlegge et sivilrettslig søksmål..."

Man ser at justiskomiteen i likhet med departementet sonderer mellom å påpeke valget av det sivilrettslige spor på den ene side og på den annen side hvor omfattende denne sivilrettslige prøvelsesretten skal være. Når komiteen deretter uttaler at den støtter departementets valg av at *”det skal gjelde de samme regler for domstolsprøving”*, er dette ikke til å misforstå.

Når Høyesterett kommer til at lovforarbeidene ikke har omtalt hvor omfattende prøvelsesretten for kommisjonens vedtak skal være, er det liten tvil om at dette ikke har noe å gjøre med tolkning av forarbeidene selv om Høyesterett har gitt uttrykk for at retten har tolket forarbeidene. Derimot dreier det seg om at høyesterettsdommerne ikke har likt den ordning som ble foreskrevet ved lovendringen og derfor har valgt en annen løsning som de selv likte bedre. Man kan derfor ikke se det slik at loven og dens forarbeider er tolket og at det er dette tolkningsresultatet som nå skal gjelde. I stedet har de 11 høyesterettsdommerne latt sin egen personlige mening gå foran Stortingets klart uttalte mening. Spørsmålet er hva som skal få forrang her. Vår statsforfatning etterlater liten tvil. Stortingets klart uttalte mening har forrang og skal legges til grunn.

Dette fremgår indirekte av storkammerdommen også. Dersom høyesterettsdommerne hadde ment at de kunne la sin egen personlige mening gå foran Stortingets uttalte mening i forarbeidene, hadde retten i dommen ikke gått veien om en angivelig tolkning av loven. I stedet hadde dommerne latt sin egen mening gå foran Stortingets mening. Det anføres at tingretten, dersom den vil følge storkammerdommen, må vurdere og begrunne at den holder seg til en fortolkning av lovens forarbeider.

Videre påberopes og anføres at også bevisbedømmelsen til Gjenopptakelseskommisjonen og øvrige forhold ved denne avgjørelsen kan prøves i den utstrekning dette følger av våre vanlige regler om domstolenes prøvelsesadgang for forvaltningsavgjørelser.

Forståelsen av storkammerdommen av 29.03.12

I sin avgjørende angivelse av hva som kan prøves, har staten som nevnt lagt til grunn at det eneste som nå i medhold av storkammerdommen kan prøves av domstolene, er om to av kommisjonsmedlemmene var inhabile ved avgjørelsen av 2010: *”Det som gjenstår av søksmålet, og som kan prøves i et gyldighetssøksmål, er om kravene til habilitet er oppfylt.”* Om Regjeringsadvokaten her mener at han legger en forståelse av storkammerdommen til grunn eller om han er klar over og mener at anførselen er hans egne uhjemlede og frirettslige påfunn, er jeg ikke klar over. Uansett anføres at anførselen er i åpenbar motstrid både med storkammerdommen og lovgivningen.

Statens anførsler er tvetydige idet staten tidligere i prosesskriftet har anført: *”Videre kan domstolene også prøve om grunnleggende saksbehandlingsregler er fulgt, for eksempel at kravene til habilitet og kontradiksjon er oppfylt (avsnitt 77).”* [Min understrekning] Denne siste siterte setningen gir uttrykk for prøvelsesretten ikke er begrenset til (bare) habilitetsspørsmål. Likevel har altså Regjeringsadvokaten påstått at hele søksmålet minus habilitetsspørsmålet skal avvises. Regjeringsadvokaten provoseres til å klargjøre hva han mener.

Den siste setningen som jeg har sitert fra Regjeringsadvokatens prosesskrift, er i en viss overensstemmelse med storkammerdommen, mens den første avgrenser prøvelsesadgangen i strid med denne dommen. Staten har selv sitert et av de avgjørende avsnittene om angir den prøvelsesrett som følger av storkammerdommen. Den avgjørende setningen i dommen er helt i strid med statens anførsel om at det nå bare er inhabilitetsinnsigelsen som kan prøves. Den avgjørende setningen i storkammerdommen lyder som følger: *”Med mindre det er tale om grove og åpenbare feil, må imidlertid andre sider av kommisjonens saksbehandling falle utenfor prøvingsadgangen.”*

Høyesterett forutsetter altså at grove og åpenbare feil ved saksbehandlingen i hvert fall kan prøves. Skulle man være i tvil om forståelsen av storkammerdommen her og hvor langt den rekker, er det grunn til å se hen til den ordning som loven (Stortinget) valgte.

Men det er ytterligere en setning til i storkammerdommen som i visse tilfelle gir domstolene prøvelsesrett. I samme avsnitt som jeg tidligere har sitert fra, uttales det følgende: *”Domstolene må derimot prøve om kommisjonen har fulgt grunnleggende saksbehandlingsregler, for eksempel at kravene til habilitet og kontradiksjon er oppfylt – noe som også er forutsatt av Høyesteretts ankeutvalg i Rt – 2008- 1571.”*

Det er følgelig utvilsomt at domstolene i henhold til storkammerdommen også kan prøve om *”grunnleggende saksbehandlingsregler”* er fulgt.

Så langt er det grunn til å oppsummere at storkammerdommen gir domstolene anledning til å prøve om saksbehandlingsfeil av en viss karakter er gjort. Og er slike feil gjort, kan domstolene prøve vedtaket. Statens avgrensingsanførsel må anses som en uhjemlet anførsel i strid med de klare rettskilder som staten selv har påberopt seg. I tillegg er anførselen helt ubegrunnet.

Jeg finner det på denne bakgrunn på sin plass å provosere besvart fra Regjeringsadvokatens side om han virkelig mener at hans anførsel skal legges til grunn eller overhodet tas under seriøs vurdering. Og i fall: hvorfor?

Spørsmålet blir så i hvilken utstrekning storkammerdommen avskjærer domstolene fra å prøve feil under den skjønnsmessige bevisbedømmelse. Slik storkammerdommen er formulert, kan det se ut til at enhver prøving her er unntatt fra prøvelse. Men slik kan storkammerdommen ikke forstås. Storkammerdommen har ikke tatt stilling til et konkret tilfelle. Dommen er kun en generell ytring om hvordan en lov skal forstås. Man kan ikke legge til grunn at Høyesteretts behandling er så grundig at det er tenkt på alle mulige tilfelle og at retten har ment at alle mulige skjønnsmessige feil, uansett hvor gale eller graverende de måtte være, skal komme inn under rettens fritak fra prøvelse. Heller ikke har retten vurdert rekkevidden av uttalelsene i dommen i forhold til menneskerettighetene.

Allerede etter de vanlige forvaltningsrettslige regler er det klart at prøvelsesretten for det utviste forvaltningsmessige skjønn er begrenset. Det skal mao her noe mer til enn uenighet fra domstolenes side før domstolen kan tilsidesette en avgjørelse. Det er ingen tvil om at Høyesterett i storkammerdommen har ment å utvide dette prøvelsesfrie området vesentlig, altså innskrenke området for domstolenes prøvelsesrett. Spørsmålet blir så om storkammerdommen kan forstås slik at

prøvelsesretten er helt avskåret, uansett hvor gal skjønnsutøvelsen er. Jeg tenker da på tilfelle hvor det utviste skjønn er vanvittig. Dernest kommer tilfelle hvor resonnementene som leder opp til en avgjørelse er fullstendig blottet for fornuft og logikk slik at resonnementene er helt uten verdi for konklusjonen. Eller vi har tilfelle hvor det konkluderes uten at sakens tema/skjønsspørsmål i det hele tatt er vurdert. I sistnevnte tilfelle blir spørsmålet om kommisjonen uten at domstolene kan gripe inn, kan velge å avgjøre en begjæring uten å vurdere noe som helst. I et slikt tilfelle er det ikke først og fremst gjort en feil under skjønnsutøvelsen. Full mangel på vurderinger eller adekvate vurderinger blir mer en saksbehandlingsfeil enn en bevisbedømmelsesfeil.

Det kan ikke leses ut av storkammerdommen at retten har hatt slike ekstreme tilfelle i tankene når retten har uttalt at feil under bevisbedømmelsen ikke kan prøves.

Det anføres også at vi i den rettsstat vi oppfatter Norge å være, må ha ett enkelt rettslig prinsipp for vår rettshåndhevelse som må ha forrang fremfor alle andre mulige rettslige prinsipper og regler. Dette prinsipp er at ingen som bevislig er uskyldig, skal dømmes til straff. Prinsippet kommer også til anvendelse for den som måtte være straffedømt til tross for at han er uskyldig. Her må prinsippet medføre at han gis en ubetinget rett eller anledning til å oppnå frifinnelse dersom han beviser sin uskyld, i hvert fall hvis uskylden er åpenbar som i Torgersens tilfelle.

Dette prinsipp er så sentralt og vesentlig at man kan ikke anta at Høyesterett ved sin storkammerdom har ment å avskjære prinsippet fra å komme til anvendelse. I hvert fall måtte Høyesterett da ha uttalt seg klarere enn det retten har gjort. Og skulle Høyesterett likevel ha ment dette, må dommen antas å være i strid med menneskerettighetene, den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og de prinsipper som følger av vår egen grunnlov. Når det i Grunnloven er tillagt Høyesterett å dømme i siste instans, anføres det at domstolene ikke har anledning til å lukke døynene for feil av ovennevnte karakter som måtte være gjort fra Gjenopptakelseskommisjonens side. Dette selvsagt under forutsetning av at kommisjonsvedtaket på lovlig måte er brakt inn for domstolene. I stedet plikter domstolene å sette et så galt vedtak til side dersom vedtaket gjelder så basale rettigheter som å bli frifunnet fra en drapsdom, når det i tillegg ikke er noen som helst tvil om at drapsdommen er uriktig.

Det anføres at dette prinsipp er så vesentlig at det har en trinnhøyde (rangordning) som medfører at Stortinget i vanlig lov ikke kan sette prinsippet til side. Høyesterett fortolkning av en slik rettskilde får ikke en høyere rangordning eller trinnhøyde enn rettskilden (loven) som er blitt tolket. Så selv om Høyesterett mot all formodning skulle ha ment å avskjære enhver prøvelsesmulighet for domstolene, anføres at denne avskjæringen er i strid med rettskilder av høyere rangorden. I den utstrekning en domstol kommer til at det er utvilsomt at Torgersen er uskyldig, skal derfor domstolene uten begrensninger av det som ellers måtte følge av storkammerdommen, oppheve Gjenopptakelseskommisjonens avslag.

Det er min pretensjon at vår rettstilstand må oppfattes på denne måten. Tingretten plikter derfor å vurdere om jeg skal gis medhold i min pretensjon.

Men hovedanførselen blir altså: inntil noe annet på utvilsom måte er klargjort, må man anta at Høyesterett ikke har ment å avskjære en åpenbart uskyldig fra å oppnå sin rett til frifinnelse, også om

dette skulle skje ved at domstolene overprøver det som i utgangspunktet oppfattes som Gjenopptakelseskommisjonens uprøvbare skjønn. Eventuelt anføres at dette i hvert fall må gjelde i de tilfelle der det i tillegg er på det rene at kommisjonens avslag er basert på kvalifisert uholdbar måte.

***

Feilene i saken kan i forhold til storkammerdommen deles i fire grupper.

For det første har vi de saksbehandlingsfeil som er grove og åpenbare, eventuelt i strid med grunnleggende saksbehandlingsregler. Her gir storkammerdommen klar anvisning på at feilene ikke bare kan men skal prøves av domstolene, jf "må".

Den neste gruppen feil er feil som er så grove at man ikke kan anta at Høyesterett har ment å holde dem utenfor prøvelsesretten. Dette gjelder først og fremst hvor det er gjort graverende feil under den skjønnsmessige bevisvurderingen, mao mer graverende feil enn det retten kan ha tenkt på da dommen ble formulert. I denne gruppen kommer også de feil hvor verken den alminnelige lovgivningen eller Høyesterett har anledning til å avskjære prøvelsesretten, mao de feilene hvor menneskerettighetene m.v. kommer inn og som jeg har omtalt for litt siden.

Den tredje gruppen feil er feil som er gjort og som kan prøves i henhold til våre vanlige forvaltningsrettslige regler. Her er forutsetningen for at tingretten kan prøve dem at retten finner at storkammerdommen ikke skal følges fordi dommen er i strid med vår statsforfatning, eventuelt at Stortingets klart uttalte oppfatning i lovens forarbeider går foran 11 høyesterettsdommeres oppfatning av det samme.

En fjerde gruppe feil er de feil som heller ikke kan prøves etter våre vanlige forvaltningsrettslige regler. Dette gjelder både feil under den bevismessige skjønnsutøvelsen og saksbehandlingsfeil. I utgangspunktet er disse feilene avskåret fra å bli prøvet.

Men som nevnt tidligere er det gjort så mange og store feil av Gjenopptakelseskommisjonen at alle feilene skal summeres og vurderes som én eneste stor feil. Så må det da vurderes om denne (summerte) feilen er så stor at den gir grunnlag for opphevelse av vedtakene fra 2006 og 2010. I denne summering skal alle feilene i de fire gruppene både vurderes og tas med. For at det ikke skal være tvil om hva jeg mener og hva min pretensjon er: Selv om tingretten skulle komme til at ingen enkeltstående feil vurdert alene, er stor nok til å kunne prøves og føre til at vedtakene underkjennes, er dette altså ikke nok. Retten må i så fall foreta én vurdering til, nemlig om alle feilene summert og vurdert samlet som én feil medfører at feilen er så betydelig at den gir grunnlag for å prøves slik at vedtakene underkjennes. Dersom retten ikke skulle være villig til å kalle denne summeringen for én feil, anføres at alle feilene samlet medfører at vedtaket er så uforsvarlig og uriktig at dette gir grunnlag for prøving og tilsidesettelse av vedtaket.

Om retten ikke skulle være enig i at alle feilene skal tas med i en slik vurdering, påberopes at i hvert fall de groveste feilene må summeres på denne måten for en vurdering om disse summerte feilene gir grunnlag for prøvelse og opphevelse av vedtaket.

Dersom det skulle være tvil om storkammerdommens rekkevidde, er det grunn til å se hen til lovforarbeidene og hva disse foreskriver for så vidt gjelder prøvelsesretten. I tvilstilfelle er det grunn til å fortolke storkammerdommen innskrenkende og så langt som mulig i overensstemmelse med loven og forarbeidene, med andre ord i henhold til Stortingets mening.

Regjeringsadvokaten har forutsatt og påstått at hele søksmålet med mulig unntak for en habilitetsinnsigelse skal avvises av tingretten. Det er det intet rettslig grunnlag eller hjemmel for. En vesentlig del av de feil jeg har påberopt, er saksbehandlingsfeil som både er grove og åpenbare, til dels også i strid med grunnleggende saksbehandlingsregler. Altså feil som faller i den første gruppen feil slik Høyesterett har ordlagt seg og som i henhold til dommen kan og skal prøves. Her foreligger det intet (til nå påvist rettslig) grunnlag for avvising. Det er min pretensjon at feilene er av en slik art at de i henhold til storkammerdommen kan og skal prøves. Dersom tingretten skulle mene at feilene ikke er grove, åpenbare eller grunnleggende nok, skal staten frifinnes etter at det er prøvet av tingretten om det er gjort slike (store nok) feil. Ellers vises til at det ikke er grunnlag for å avvise noe som helst fordi alle feilene skal vurderes som en helhet.

Hvor grove feilene er, vil bli påvist og forklart under hovedforhandlingen. Det anføres at det ikke under et saksforberedende møte i tingretten er mulig for tingretten å ta stilling til om en bevisførsel om disse feilene skal tillates i tingretten. Årsaken er at det ikke er mulig å ta stilling til dette før tingretten har fått den fulle forståelse av den enkelte feils grovhet og grovheten av feilene når de vurderes samlet. En slik forståelse er det først mulig å gi tingretten under selve den ordinære hovedforhandlingen. Tingretten har ikke noen mulighet til under et saksforberedende møte å ta stilling til om feilene samlet sett er så store at de – også om storkammerdommen legges til grunn - skal tas opp til vurdering.

Storkammerdommen av 2012 er ikke eksplisitt avsagt i Torgersens sak og får derfor ikke direkte anvendelse på hans sak. Men prinsippene som følger av dommen kommer selvsagt til anvendelse i Torgersens sak (dersom dommen på gyldig måte har begrenset prøvelsesretten hvilket jeg forutsetter i det følgende). Fordi Høyesterett ikke kan sees å ha tatt stilling til et konkret tilfelle der et særdeles uholdbart utvist skjønn er utvist, må det utvises forsiktighet med å trekke for vidtgående konsekvenser av dommen.

I Torgersens tilfelle, slik bevisene nå ligger an, er det klart at bevisene ikke en gang indikerer at han er skyldig. Dessuten gir motbevisene full sikkerhet for at han er uskyldig. I tillegg kommer at det er gjort særdeles graverende feil fra Gjenopptakelseskommisjonens side slik at det kan betviles om saken i det hele tatt er vurdert eller behandlet. I det foranstående har jeg begrunnet at en slik situasjon gir retten en plikt til å oppheve de to avgjørelsene fra Gjenopptakelseskommisjonen. Når dette pretendes, plikter retten å tillate den bevisførsel som er nødvendig for å avgjøre om forutsetningene for pretensjonen er til stede.

Retten kan i et slikt tilfelle ikke avskjære hele denne siden av saken med den begrunnelse at det da er opp til Gjenopptakelseskommisjonen å vurdere tilfellet på nytt. For to ganger har kommisjonen fått seg forelagt akkurat en slik situasjon. I det siste tilfellet har den også fått bokstavert ut hvilke feil som ble gjort første gangen. Dette hjalp ikke det minste. I vedtak nummer to fastslo kommisjonen at den

vurderte vedtak nummer én som helt riktig både i begrunnelse og resultat. Det kan derfor ikke legges til grunn at det uten en avklarende dom er mulig å oppnå noe mer fra kommisjonens side.

Staten påstår at Torgersen ikke kan få medhold i stevningens påstander nr. 2 – 5, og at dette er særlig klart i henhold til storkammerdommen. Jeg er enig i at storkammerdommen gjør det vanskeligere å få medhold i disse påstandene. Men som jeg også har påpekt i tidligere prosesskrift, er det påstandens punkt 1 som er den avgjørende påstanden og som vil ta henimot all tid og oppmerksomhet i retten slik jeg og sannsynligvis også Regjeringsadvokaten tar sikte på å føre saken for retten. Mulig mangel på sannsynlighet (etter Regjeringsadvokatens oppfatning) for å nå frem med et krav, er imidlertid ikke et avvisningsgrunnlag for kravet, slik Regjeringsadvokaten har anført. Frifinnelse er den adekvate avgjørelsesmåten om retten skulle være enig med Regjeringsadvokaten.

Fordi jeg mener at storkammerdommen ikke er bindende for våre domstoler med hensyn til omfanget av prøvelsesretten, fastholdes hele prosessen slik den er anlagt av meg i stevningen med ytterligere presiseringer i prosesskrift av 27. juni og 28. september 2011 samt dette prosesskriftet. Men også om storkammerdommen legges til grunn, blir prosessstemaet det samme fordi alle feilene fortsatt skal vurderes for at retten så skal ta stilling til om disse feilene samlet gir grunnlag for å prøve vedtaket fra kommisjonen.

Fordi jeg ser at det er en viss mulighet for at tingretten vil legge storkammerdommen til grunn, og fordi jeg heller ikke vet om retten vil vurdere feilene samlet, vil jeg i det følgende forklare hvilke grove, åpenbare eller grunnleggende enkeltstående feil i saksbehandlingen som Gjenopptakelseskommisjonen av 2006 har gjort seg skyldig i og som storkammerdommen ikke er til hinder for å prøve (enkeltvis). Det anføres at disse feilene både hver for seg og samlet må antas å ha hatt betydning for utfallet og at begge avgjørelsene fra Gjenopptakelseskommisjonen derfor må kjennes ugyldige. Den oppregning jeg foretar, er ikke uttømmende.

Feilene som er gjort av Gjenopptakelseskommisjonen

Vurderingen av barnålsbeviset

Gjenopptakelseskommisjonen (av 2006) har akseptert at tannbittbeviset og avføringsbeviset har sviktet helt. Men etter *”kommisjonens vurdering er barnålsbeviset i alle fall ikke svekket.”* Dorenfeldt ga i sin prosedyre uttrykk for at sjansen for at barnålene stammet fra et annet sted enn åstedet var én til en milliard og at dette beviset både var det sikreste og at det alene ville holde til domfellelse.

Dette bevisets store sikkerhet bygget på at de fem barnålene i Torgersens dress i følge de sakkyndige, Printz og Mork, bare kunne stamme fra åstedet. Det unike ved disse barnålene skyldtes i følge de sakkyndige i 1958 at det inntørkede bartreet på åstedet var en mutasjon og derfor hadde nåler man ikke ville finne noe annet sted. Dessuten opplyste de sakkyndige at det var en slik likhet mellom dressnålene og åstedets nåler at dette alene ga meget stor grunn til å tro at nålene stammet fra åstedet også om slike nåler kunne finnes andre steder. I dag er de syv sakkyndige fra begge sider enige om at både dressnålene og åstedets nåler er en vanlig type barnåler som man finner over alt der det vokser (norsk/nordisk) gran, og at alle nåler av denne typen ligner like meget på hverandre som dressnålene

lignet på åstedets nåler. Det som ble fremholdt av de sakkyndige i 1958 var med andre ord utelukkende tøv, stikk motsatt av virkeligheten.

Begge momenter som ga barnålsbeviset dets store sikkerhet, har derfor bortfalt, og dét fullstendig. Likevel har kommisjonen kommet til at barnålsbeviset i alle fall ikke er svekket. Så vidt jeg kan se av kommisjonens begrunnelse, bygger kommisjonen sin konklusjon på to omstendigheter.

For det første har kommisjonen (på side 268) konkludert med at den nye kunnskapen som det nå er enighet om, og som har et motsatt innhold av de sakkyndige rapportene i 1958, "*ikke i vesentlig grad svekker verdien av de observasjoner som ble gjort av Printz og Mork.*" Resonnementet for denne konklusjon er ikke bare ulogisk. Det er vanvittig. Det påberopes at vanvittige resonnementer innenfor det som er kommisjonens frie skjønnsutøvelse er saksbehandlingsfeil som kan prøves av domstolene og lede til opphevelse av vedtaket. Det påberopes at storkammerdommen ikke kan forstås på en måte som forhindrer at de mest vanvittige avgjørelser ikke kan kjennes ugyldig selv om det dreier seg om bevisbedømmelsen. (Jeg nevner i denne sammenheng at ordet "vanvittig" for meg er det sterkeste uttrykk i det norske vokabular for noe som ikke henger riktig sammen.)

Det fremgår av kommisjonens uttalelse her at den legger "resonnementet" fra Høyesterett i 2001 til grunn for ovenstående. Dette er ingen unnskyldning som kan redde kommisjonens resonnement. Kommisjonsmedlemmene burde ha innsett at det Høyesterett fremholdt er fullstendig uholdbart. Det er synd å si det, men faktisk er grunngivningen til Høyesterett her like gal som kommisjonens.

Den andre omstendigheten som for kommisjonen (på side 264) ser ut til å ha gitt barnålsbeviset dets store sikkerhet, er at Kåre Venn hadde forklart for kommisjonen at han etter en hel dag i granskogen hadde fått 19 barnåler på seg av varierende lengde og farge. Varierende farge kan man i vår sammenheng se bort fra. Dersom nålene skrev seg fra den forrige eiers bruk av dressen, ville nålene for lengst ha inntatt den samme brune fargen og inntørkede preg som nålene fra åstedet. Det er følgelig mangel på varierende lengde for de 5 nålene i dressen som er årsaken for kommisjonen til at disse nålene må stamme fra åstedet og ikke naturen. (De fem nålene var alle av den korte typen med en lengde på mellom 6 og 8 millimeter.)

Kåre Venns forklaring for kommisjonen et nytt bevis som det ikke er anledning til å legge vekt på for kommisjonen når det gjelder avslag på en begjæring om gjenopptakelse. Dette er derfor en saksbehandlingsfeil som må karakteriseres som betydelig fordi den ser ut til å ha fått utslagsgivende betydning for resultatet kommisjonen kom frem til. Et bevis som skulle ha mistet sin verdi helt, er i stedet blitt vurdert fortsatt å gi svært stor sikkerhet. Feilen må antas å ha fått utslagsgivende betydning ikke bare for kommisjonens konklusjon for barnålsbevisets sikkerhet, men også for hovedkonklusjonen. (avslag på gjenopptakelsesbegjæringen). Domstolene er derfor ikke i henhold til storkammerdommen forhindret fra å prøve denne feilen.

Ovenstående resonnement kan også uttrykkes mer generelt. Til tross for at de grunner som ga barnålsbeviset dets store sikkerhet i 1958, har bortfalt helt, fremholder kommisjonen at "*barnålsbeviset i alle fall ikke [er] svekket.*" Da er det ingen tvil om at kommisjonen for å ha kommet til noe slikt må ha lagt vekt på andre omstendigheter enn de som ble vektlagt og ga sikkerhet den gangen. Dette er det

ikke anledning til når begjæringen om gjenopptakelse avslås. Følgelig er opprettholdelsen av barnålsbeviset som *"i alle fall ikke svekket"* en betydelig saksbehandlingsfeil uansett hva kommisjonsmedlemmene har bygget på for å komme til noe slikt.

Opprettholdelsen av sikkerheten for barnålsbeviset, må nødvendigvis bygge på en vurdering av andre og følgelig nye omstendigheter i forhold til det som ble vektlagt i 1958. Denne vurderingen blir følgelig en del av en ny skyldvurdering. En slik ny skyldvurdering faller utenfor kommisjonens kompetanseområde og er derfor en saksbehandlingsfeil. Feilen har medført at ett av de to sikre bevisenes sikkerhet er opprettholdt fullt ut i stedet for fullstendig å bli underkjent. Det må derfor legges til grunn at saksbehandlingsfeilen har fått utslagsgivende betydning for resultatet.

I tillegg har kommisjonen gjort seg skyldig i en svært betydelig skjønnsmessig feil (som i henhold til storkammerdommen i utgangspunktet ikke kan prøves). Det kan ikke trekkes sikre konklusjoner fra Kåre Venns hele dag i skogen og de 19 barnålene han fikk på seg, til om de fem korte barnålene i dressen viser at de må stamme fra åstedet slik kommisjonen har gjort. De 19 barnålene som Kåre Venn fikk på seg, gir ingen sannsynlighet for at fem barnåler av den korte typen må stamme fra åstedet og ikke fra naturen. Barnålene kan som det ble forklart for kommisjonen (jf først og fremst rapporten av 7. mai 1999 fra botanikkprofessorene Høiland og Laane) ha kommet inn i dressen ved én enkelt anledning og fra en klynge barnåler som alle var av den korte typen. Dernest kan uansett ikke den omstendighet at de fem barnålene var korte, skape den "milliardsikkerhet" for at de var fra åstedet som det i 1958 ble lagt til grunn.

Kåre Venns opplysninger om de 19 barnålene gir grunnlag for å anta at korte barnåler er vanligere å få på seg enn de lange, altså det motsatte av det kommisjonen legger til grunn. I henhold til opplysningene i saken må det antas korte nåler har en gjennomsnittslengde på ca 7 millimeter mens de lange har en snittlengde på ca 16 millimeter. Venn hadde regnet ut at snittlengden for de 19 nålene var 9,8 millimeter. Dette innebærer at anslagsvis 13 nåler var av den korte typen og 6 var av den lange typen.

Kommisjonens resonnement om at Venns opplysninger innebærer at sikkerheten for barnålsbeviset kan opprettholdes når det er på det rene at slike nåler finnes overalt i granskog, er over alle grenser ulogisk og galt. Det er faktisk så galt at man må stille spørsmålet eller anta at kommisjonsmedlemmene har konkludert mot bedre vitende for så vidt gjelder sikkerheten for barnålsbeviset. Det kan ikke legges til grunn at storkammerdommen er til hinder for å prøve så over alle grenser ulogiske og uriktige vurderinger selv om det gjelder skjønnet som er utvist under bevisbedømmelsen.

Gjenopptakelseskommisjonen har unnlatt å ta hensyn til feilene som ble påvist for de 3 tekniske bevisene

Til tross for at avgjørende feil som medførte at de 3 tekniske bevisene helt har mistet sin verdi, ble både forklart og bevist for kommisjonen av 2006, så har denne unnlatt å ta hensyn til at disse bevisene har mistet sin verdi. Dette har skjedd til tross for at også kommisjonen har lagt til grunn at to av bevisene helt har mistet sin verdi.

For tannbittbeviset har det skjedd med følgende setning på side 161: *”Det er derfor ikke grunnlag for å hevde at tannbittbeviset alene ble tillagt spesielt stor vekt.”* Denne begrunnelsen for å se bort fra svikten for dette beviset, er ikke en bevisbedømmelsesfeil fordi kommisjonen allerede hadde funnet at beviset hadde mistet sin verdi. Derimot er det en saksbehandlingsfeil ikke å legge vekt på bortfallet av dette beviset. Jeg viser ellers til stevningen for så vidt gjelder holdbarheten av på denne måte å se bort fra at et sikkert bevis har sviktet.

For avføringsbeviset er det på samme korte måte sett bort fra påviste feil også ved dette. Her lyder setningen som er brukt på side 218 slik: De nye rapportene for avføringsbeviset var evalueringer *”som ikke under noen omstendigheter synes å være egnet til å føre til frifinnelse.”* For at man skulle være helt overbevist om at kommisjonen så bort fra feilen, bestyrket kommisjonen dette på side 220 med følgende tillegg: *”Hvorvidt, og i hvilken grad, lagretten har lagt vekt på avføringsbeviset er det ingen opplysninger om.”*

Også for barnålsbeviset ser kommisjonen helt bort fra mulig feil for dette. Her har kommisjonen (for sikkerhets skyld?) presisert på side 263 nederst at heller ikke dette beviset kan ha betydd noe særlig: *”Det er uvisst hvorvidt, og i så fall i hvilken grad, lagretten la vekt på barnålsbeviset i 1958.”* På samme måte som for tannbittbeviset, anføres at det går ikke an å se bort fra en bevissvikt på denne måten.

Generelt er det grunn til å påpeke i forhold til slike ”begrunnelser” fra kommisjonens side at det selvsagt ikke er en forutsetning for å legge vekt på en feil at man vet om beviset ble tillagt vekt eller om feilen fikk utslag i den opprinnelige dommen. Det er nok til å få gjenopptatt en dom at det er rimelig tvil om at feil kan ha påvirket resultatet. Følgelig er det galt å se bort fra feilene i 1958 fordi man ikke vet noe. Det er nok at det er en rimelig mulighet for at feilene fikk betydning. Begrunnelsen for å se bort fra feilen fordi man nå ikke vet noe, er en rettsanvendelsesfeil som domstolene må kunne prøve uten hinder av storkammerdommen.

At det ses bort fra at det første av de 3 tekniske bevisene sviktet, kan på en måte aksepteres fordi man stadig hadde to bevis til som ga stor sikkerhet for Torgersens skyld. I så måte kan det å ikke legge vekt på den første feilen, være en del av bevisbedømmelsen som kan være forsvarlig. Men når alle de 3 bevisene har sviktet på grunn av feil, kan man ikke lenger nøye seg med å se hen til hvilken betydning det enkelte bevis ble tillagt i 1958. Da blir det ikke lenger bare en feil ved bevisbedømmelsen. Det blir en saksbehandlingsfeil fordi kommisjonen da har sett bort fra eller unnlatt å vurdere følgen av at hele eller bortimot hele grunnlaget for dommen har sviktet. I tillegg er bevisbedømmelsen som sådan vanvittig slik at også denne bevisbedømmelsen kan prøves av domstolene uten hinder av storkammerdommen.

Dette leder over til den samlede vurderingen fra kommisjonens side. Fordi svikten for de 3 bevisene utgjorde den helt overveiende del av grunnlaget for gjenopptakelsesbegjæringen, er det særlig den samlede betydningen av feilene for disse bevisene man forventer behandlet her.

Denne vurderingen finner vi på side 524 til side 527 i (papirutgaven av) kommisjonens avgjørelse. Når ikke noen av feilene vurdert enkeltvis etter kommisjonens mening medførte at det var rimelig tvil om at dommen var riktig, må selvsagt den samlede betydning av alle feilene vurderes. Når feilene vurdert

enkeltvis ikke skapte rimelig tvil om dommen er riktig, kan vurderingen av de enkelte feil fra kommisjonens side bare betraktes som saksforberedelse til den avgjørende og samlede betydning av feilene. De første 523 sidene fra kommisjonens side blir altså denne saksforberedelsen.

På de fire siste sidene i kommisjonens avgjørelse kommer så den avgjørende vurderingen. Her angir kommisjonen så vidt jeg kan lese meg til, tre grunnlag for at de påviste feilene ikke har medført rimelig tvil om at skyldspørsmålet kan være uriktig avgjort. Det første grunnlaget nederst på side 525 for så vidt gjelder strpl § 391 nr. 3 lyder som følger:

”Selv om nye vitneforklaringer, nye sakkyndige uttalelser og annen ny informasjon som er fremkommet etter hovedforhandlingen i 1958 kan ansees som nye omstendigheter eller nye bevis, synes de etter kommisjonens vurdering ikke å være egnet til frifinnelse eller anvendelse av en mildere strafferegel eller en vesentlig mildere rettsfølge. Kommisjonen har vurdert de nye bevisene og omstendighetene i sammenheng med øvrige bevis og omstendigheter som forelå for lagretten i 1958”

Kommisjonen angir her at den har vurdert om det foreligger noe nytt som kan være egnet til frifinnelse. Men de nærmere opplysningene om hva kommisjonens vurdering gikk ut på og hvordan alle bevisfeilene samlet slår ut, har den valgt å holde for seg selv, så dette får vi ikke vite noe om. Kommisjonen har selvsagt en normal plikt til å begrunne sine avgjørende vurderinger. Når intet her er sagt, må det legges til grunn at det heller ikke i det hele tatt er vurdert om feilene samlet sett kan begrunne gjenopptakelse.

Det er to store saksbehandlingsfeil her. For det første får vi ikke rede på vurderingen. Dernest medfører mangel på begrunnelse at man ikke kan anta at kommisjonen har vurdert noe som helst her.

I anledning den nesten tilsvarende bestemmelsen i strpl § 392 annet ledd er det gitt ytterligere to begrunnelser for avslaget. Så vidt jeg forstår er det to selvstendige begrunnelser. Den første lyder:

”For kommisjonen synes det som om domfelte først og fremst reiser teoretisk tvil om vitneforklaringer og sakkyndige uttalelser som går ham i mot for å få bevisbildet til å passe med sitt alternative hendelsesforløp.

Kommisjonen har merket seg at denne oppkonstruerte tvilen ikke er begrenset til å gjelde ett eller et fåtall av bevisene i saken, men det er et gjennomgående trekk i begjæringen.” [Mine understrekninger]

Heller ikke her er det tilløp til en vurdering av om feilene samlet sett leder til en usikkerhet om dommen fra 1958 er riktig. Tvert i mot ser det ut til kommisjonen på grunn av alle feilene som er påvist eller påstått, mener at den ikke trenger å vurdere noe som helst. I hvert fall er det på det rene at intet er forsøkt (eller påstått) vurdert her. Mangel på begrunnelse her er en betydelig saksbehandlingsfeil, likeledes at det må legges til grunn at ikke noe som helst er vurdert.

Den siste begrunnelsen er lengre men ikke derved mer meningsfylt. Den lyder:

”Under henvisning til kap. 5 ovenfor vil kommisjonen påpeke at det under hovedforhandlingen ble ført 71 vitner og det var 19 sakkyndige som avga forklaring. Det ble dokumentert og forevist en rekke

dokumenter, fotografier og gjenstander. Det må legges til grunn at eventuelle spørsmål og uklarheter som måtte ha oppstått i etterkant av politiforklaringene avgitt under den rettslige forundersøkelsen, ble søkt avklart gjennom vitneavhørene. På samme måte har de sakkyndige fått anledning til å utdype sine skriftlige sakkyndige rapporter og svare på spørsmål fra partene og retten.

Lagretten har således truffet sin kjennelse på grunnlag av den umiddelbare bevisførselen under hovedforhandlingen, og på en samlet vurdering av bevisene.”

I denne innledende begrunnelsen for neste avslag har vi fått vite at lagmannsretten i 1958 iakttok våre vanlige regler om bevisumiddelbarhet og kontradiksjon som gjelder for alle straffesaker. Kommisjonen henviser så til at bevisene enkeltvis er vurdert i forhold kravet om gjenopptakelse tidligere, for så å fortsette:

”Etter kommisjonens vurdering foreligger det ikke særlige forhold ved bevisene i saken, slik de forelå i 1958, som gjør det ”meget tvilsomt” om dommen er riktig. Kommisjonen kan ikke se at saken, med tillegg av opplysninger som er kommet til etter 1958, kan bedømmes annerledes i dag.”

Dette var da kommisjonens siste (selvstendige) begrunnelse for å avslå gjenopptakelse. For ordens skyld presiserer jeg at dette var hele begrunnelsen.

Kommisjonen har brukt unødig mange ord på å pakke inn sin begrunnelse og konklusjon. Kvintessensen i begrunnelsen kan kortere uttrykkes slik: *Hele bevisførselen har skjedd umiddelbart for den dømmende rett med full kontradiksjon. Av denne grunn foreligger det derfor ikke særlige forhold ved bevisene som kan gjøre det ”meget tvilsomt” om dommen er riktig.*

Som begrunnelse for at dommen er riktig og at gjenopptakelse derfor avslås, er det ovenstående fullstendig både innholdsløst og meningsløst. Alle straffedommer bygger jo på bevisumiddelbarhet og kontradiksjon. Til tross for dette er det på det rene at det gjøres bevisfeil i enkelte tilfelle. Det er kommisjonens oppgave å vurdere om dette har skjedd i de tilfelle gjenopptakelse begjæres til tross for bevisumiddelbarhet og kontradiksjon. Men i vårt tilfelle vurderer ikke kommisjonen noe som helst. I stedet henvises det til begrepene bevisumiddelbarhet og kontradiksjon som da blir kommisjonens ”begrunnelse” for at feil ikke har skjedd. Hvis det skulle være slik at anvendelse av disse begrepene gir sikkerhet for riktig bevisvurdering, kan henimot alle gjenopptakelsesbegjæringer avslås uten at noe som helst trenger å bli vurdert. Bare nye bevis som er kommet til etter dommens avgjørelse, vil da gi mulighet for gjenopptakelse.

Det kan ikke herske tvil om at denne ”begrunnelsen” ikke sier noe som helst adekvat om det som skulle vurderes. Om man sier at det her mangler begrunnelse og at dette er en saksbehandlingsfeil eller om en helt inadekvat ”begrunnelse” er en saksbehandlingsfeil, kan bli en smakssak. Det er ikke tvil om at det dreier seg om en betydelig saksbehandlingsfeil.

Referatet ovenfor forutsetter også at den umiddelbare og kontradiktoriske adgangen det var til å stille spørsmål til de sakkyndige for de 3 tekniske bevisene, må antas å ha forhindret at de 3 tekniske bevisene ble oppfattet feil av retten i 1958. Dette mener kommisjonene til tross for at det (ut fra samstemmige

referat fra syv aviser) er på det rene at de sakkyndige forklarte seg minst like galt i retten som de hadde gjort på forhånd i sine skriftlige uttalelser. Hvordan helt gale svar på de spørsmålene som ble stilt til de sakkyndige, var egnet til å avverge at bevisene ble oppfattet feil, sies det ikke noe om.

Logikken som ved dette er lagt til grunn fra kommisjonen, er så over alle grenser uholdbar/ulogisk eller vanvittig at domstolene til tross for storkammerdommen må ha anledning til å la denne "bevisbedømmelsen" være grunnlag for å underkjenne kommisjonens avgjørelse.

Om kommisjonen ut over de ovennevnte tre begrunnelser har gitt en fjerde begrunnelse, er ikke enkelt å si. Kommisjonen har i hvert fall bemerket på side 527: *"Ut over dette kan kommisjonen heller ikke se at det foreligger "særlige forhold" ved etterforskningen, saksbehandlingen eller øvrige sider av saken som gjør det "meget tvilsomt" om dommen er riktig."*

Uansett, er det på det rene at noen adekvate argumenter for om det kan være rimelig tvil om dommen er riktig, er ikke er gitt her.

Ovenstående er den fullstendige begrunnelsen fra kommisjonens side for hvorfor påviste feil ikke gir grunnlag for rimelig tvil om dommen fra 1958 er avsagt med rette. Også tingretten vil antagelig mene at kommisjonen i begrunnelsen ikke har et eneste tilløp til noe som kan kalles adekvat for det som skulle begrunnes. Heller ikke underveis (i de første 523 sidene) har kommisjonen hatt adekvate betraktninger om den samlede betydning av feilene. Tvert i mot har kommisjonen i påtagelig grad vurdert betydningen av feilene for de 3 bevisene separat.

Jeg har tidligere forklart hvordan kommisjonen med tre korte setninger har sett bort fra feilene ved de 3 tekniske bevisene. Da gjaldt det feilene ved bevisene vurdert separat. Hvis man leser kommisjonens avgjørelse der dette gjøres, vil man tro at de tre korte setningene er foreløpige avgjørelser om at den enkelte feil for ett av bevisene ikke kan bety noe fordi man har de to andre bevisene. Men når alle de 3 tekniske bevisene har store feil, regner man at kommisjonen kommer tilbake til dette. For da kan det ikke lenger argumenteres med at feilen for det enkelte beviset ikke betyr noe avgjørende. Men det viser det seg at kommisjonen ikke har gjort. Når man ser at kommisjonen ikke kommer tilbake til betydningen av disse feilene i den samlede vurderingen, må de tre setningene oppfattes som den endelige måten å se bort fra feilene på uten at det er tatt hensyn til feilene ved de 3 bevisene. Som skjønnsmessig bevisbedømmelse må denne vurderingen karakteriseres som vanvittig.

Det anføres at storkammerdommen ikke er til hinder for at denne vanvittige bevisbedømmelsen av sakens hovedgrunnlag kan prøves.

I tillegg har kommisjonen her gjort en saksbehandlingsfeil her som kan prøves:

Kommisjonen har ikke vurdert om feil som har rammet alt eller bortimot alt som dommen av 1958 er bygget på, får betydning for om dommen kan opprettholdes. Dette er ikke først og fremst en feil ved kommisjonens skjønn under bevisbedømmelsen. Derimot dreier det seg i stedet om at kommisjonen under dens hovedvurdering har sett helt bort fra at hele grunnlaget for at dommen har sviktet. Kommisjonen har med andre ord ikke vurdert hovedanførselen for at dommen er uriktig og må

gjenopptas. Dermed har kommisjonen ikke tatt stilling til det som den skulle tatt stilling til. Dette er det i særklasse vesentligste som kommisjonen skulle vurdert. Det kan ikke da være tvil om at kommisjonen har unnlatt å følge "grunnleggende saksbehandlingsregler". At en slik feil også faller inn under karakteristikken "grove og åpenbare saksbehandlingsfeil" er vel heller ikke tvilsomt. Dette har domstolene i henhold til storkammerdommen rett og plikt til å prøve.

Det kan stilles spørsmålsteget ved om kommisjonen da i det hele tatt har behandlet begjæringen. I stedet kan det sies at kommisjonen uten behandling bare har avslått begjæringen. Samtidig er det grunn til å anta at en samlet vurdering av svikten for de tre feilene med nødvendighet måtte ha ledet til spørsmålet om det da var andre bevis igjen som kunne begrunne Torgersens skyld. Hadde kommisjonen forsøkt å besvare dette spørsmålet (på en redelig måte) er det neppe tvil om at kommisjonen da hadde kommet til at det ikke var andre bevis som kunne ha begrunnet Torgersens skyld, særlig om også motbevisene hadde blitt tatt inn i en slik vurdering. Det er ingen tvil om at en så stor feil, uansett om den rubriseres som en bevisbedømmelsesfeil eller saksbehandlingsfeil, medfører ugyldighet i henhold til vår tradisjonelle forvaltningsrett. Det kan heller ikke være tvil om at denne feilen kan prøves uten hinder av storkammerdommen.

Det kan ikke herske tvil om at Torgersen hadde rett til å få behandlet sin gjenopptakelsesbegjæring i 2004 – 2006. Om ikke annet medfører det faktum at Gjenopptakelseskommisjonen faktisk tok begjæringen opp til behandling at Torgersen derved fikk rett til å få behandlet begjæringen. Når kommisjonen med vilje etter dette har latt være å behandle de i særklasse vesentligste sider av begjæringen, må Torgersen stadig ha sin rett i behold til å få behandlet begjæringen sin (på adekvat måte). Av kommisjonens adferd ser vi at kommisjonen mener at hans begjæring er behandlet. Torgersen får derfor ikke behandlet sin begjæring mer i kommisjonen idet kommisjonen i 2010 uten forbehold sluttet seg til både avgjørelsen og begrunnelsen fra 2006. Han har da et rettskrav på at domstolene treffer vedtak som medfører at kommisjonen tvinges stil å behandle hans sak, eventuelt at en settekommisjon oppnevnes for behandlingen, eventuelt at det gis dom for gjenopptakelse. Som særskilt grunnlag for at en slik dom avsies, anføres at saken med den samme situasjon for bevisene, to ganger er behandlet av kommisjonen. Det kan derfor neppe forventes at en ny behandling for den samme kommisjon vil gi et annet resultat idet kommisjonsmedlemmenes forstand ser ut til å utgjøre en avgjørende hindring for en fornuftig avgjørelse. Storkammerdommen kan ikke oppfattes slik at den i et slikt helt spesielt tilfelle forhindrer at domstolene gir dom for gjenopptakelse.

Det er på det rene at kommisjonen har lagt til grunn at det i hvert fall er blitt gjort store feil for så vidt gjelder to av de 3 tekniske bevisene. Samtidig har kommisjonen kommet til at det tredje tekniske beviset, barnårsbeviset, ikke ble ansett som helt sikkert i 1958. Disse omstendighetene må da vurderes i den samlede vurderingen. Men det er ikke gjort, ikke i det hele tatt.

Kommisjonen har i stedet klagjort at den ikke ser noe behov for en samlet vurdering av feilene (nederst på side 526): "Domfelta anførsler er drøftet i kap. 8 ovenfor. Kommisjonen har i tilknytning til den enkelte anførsel vurdert om vilkårene for gjenopptakelse etter straffeprosessloven § 392 annet ledd er oppfylt, og det vises til disse." I kapitel 8 er feilene, blant annet for de 3 tekniske bevisene, blitt vurdert enkeltvis og kommisjonen mener tydeligvis at dette er nok.

Man skulle tro at alle ville forstå at dersom det er gjort feil ved flere av bevisene i en straffesak som alle går i samme retning og gjelder skyldspørsmålet, så må feilene vurderes samlet. Man skal over en viss grense før feilene skaper en usikkerhet som medfører at det oppstår rimelig tvil om at dommen er uriktig. I slike tilfelle vil hver feil medføre at man kommer nærmere grensen, og er det mange og store nok feil, blir grensen til slutt passert. Da må det selvsagt vurderes om summen av feilene medfører at grensen er overskredet. Det er i slike tilfelle ikke nok å vurdere om feilene enkeltvis innebærer at grensen for rimelig tvil er overskredet. Men ovenstående sitat viser at det faller utenfor hva de 10 kommisjonsmedlemmene har vært i stand til å forstå. Det beror derfor ikke på noen tilfeldighet at kommisjonen av 2006 har unnlatt å vurdere noe som helst i den samlede vurderingen. Heller ikke kan vi tro at kommisjonen ved en tilfeldighet har glemt å gjøre rede for hva summen av feilene viser, men som den likevel har vurdert. Det er med andre ord samsvar mellom den ovenfor siterte bemerkning og den fullstendige mangelen på samlet vurdering av alle (de tre) feilenes betydning.

At kommisjonsmedlemmene med vilje har avholdt seg fra det som skulle vært de mest sentrale og avgjørende vurderingene, kan neppe være tvilsomt.

Mangel på begrunnelse, mangel på vurdering og mangel på adekvat behandling anføres å være 3 - tre – selvstendige saksbehandlingsfeil som hver for seg må lede til ugyldighet for avslaget av 2006. Det anføres at storkammerdommen ikke er til hinder for at disse tre saksbehandlingsfeilene kan prøves og tas hensyn til av domstolene.

Det er mange vurderinger som skulle ha blitt foretatt i den samlede vurderingen og som mangler helt. Dette er til dels vurderinger, som hvis de mangler, medfører at den samlede "vurdering" blir verdiløs. Mangelen på slike vurderinger viser at kommisjonsmedlemmene ikke en gang kan ha forsøkt å komme til et fornuftig resultat eller et resultat hvor det ble lagt vekt på de bevis man har i saken. At avgjørelsen etter dette kan karakteriseres som grovt uforsvarlig, åpenbart vilkårlig eller et særdeles klart tilfelle av myndighetsmisbruk, for å nevne noe, er utvilsomt.

For det første skulle det i den samlede vurderingen blitt vurdert om det var en stor eller liten del av bevisene som er blitt rammet av feil ved at de tekniske bevisene ble vurdert helt galt i 1958. Dernest skulle det blitt vurdert (og forklart eksplisitt i selve avgjørelsen) om det var nok bevis igjen til at det er mulig å fastholde skyldspørsmålet. Kommisjonen har i denne sammenheng bare postulert uten begrunnelse at det er nok bevis igjen. For å avslå gjenopptakelse i slike tilfelle må kommisjonen i tillegg begrunne at disse gjenværende bevisene ble vurdert separat i 1958 og funnet tungtveiende nok til at Torgersen ble kjent skyldig. Eventuelt skulle det ha blitt begrunnet at de bevisene som nå holdes mot Torgersen og viser at han er skyldig, ikke er en ny skyldvurdering som av denne grunn må overlates til en domstol.

Når det ble vurdert om det foreligger tilstrekkelige bevis for å fastholde Torgersens skyld, skulle selvsagt også Torgersens motbevis (slik de nå må vurderes) blitt trukket inn. Det kan ikke sees at motbevisene overhodet er blitt trukket inn, vurdert eller tillagt vekt. Da må det legges til grunn at de ikke i det hele tatt er blitt vurdert. Fordi motbevisene gir meget stor sikkerhet for at Torgersen er uskyldig, er kommisjonens ignorering av disse bevisene både en særdeles stor og avgjørende feil.

Jeg nevner i denne sammenheng tre motbevis som hver for seg må betraktes som sikre: Alibiet (bestyrket av betroelsene til Gerd K), bittmerkene og Esther Olssons forklaring. Til sammen gir de tre bevisene full sikkerhet for at Torgersen ikke kan være drapsmannen.

I tillegg kommer en rekke andre bevis som ikke var så sikre men som likevel har betydelig vekt: Mangel på blod- og avføringsspor fra Rigmor på Torgersens klær vurdert opp mot det gjerningsmannen foretok seg med Rigmor. Ikke slam på noen av Torgersens sko til tross for at gulvet i kjelleren der Rigmor ble lagt og bålet samlet sammen, var dekket av et fuktig slamlag. Torgersens hender bar ikke spor som etter all sannsynlighet ble avsatt på drapsmannens hender ved utførelsen av udåden. Voldtektsforsøket er etter all sannsynlighet blitt utført på et sted i eiendommen der Torgersen ikke har hatt tilgang. Torgersen har ikke hatt tilgang til de nødvendige remedier for å tørke vekk avføring rundt Rigmors endetarmsåpning og på innsiden av lårene. Torgersen har ikke etter påtalemyndighetens tese før han angivelig dro hjem for å hente fyrstikker, hatt en lyskilde tilgjengelig. Hvordan han da har klart å anbringe Rigmor og samle sammen til et bål over henne i den stummende mørke kjelleren er hittil ikke forklart.

Den fullstendige ignorering av motbevisene er selvsagt en særdeles graverende feil ved bevisbedømmelsen. I tillegg er det en grov og åpenbar saksbehandlingsfeil i strid med de grunnleggende saksbehandlingsregler at denne ene av de to sidene ved skyldspørsmålet ikke i det hele tatt er vurdert eller tatt hensyn til.

Denne feilen kommer i tillegg til alle de andre feilene som alle går i Torgersens disfavør. Mangelen på denne vurderingen viser at kommisjonsmedlemmene ikke har forsøkt å komme til et riktig resultat, eller sagt på en annen måte: det resultat som bevisene tilsa. Man må faktisk anta det motsatte, nemlig at kommisjonsmedlemmene med overlegg og vilje har avgjort saken i strid med bevisene. Dette blir særlig klart når man ser alle de andre omstendighetene som går i Torgersens favør, men som også er ignorert eller hvor aldeles håpløs logikk er benyttet for å få bevisene til å gå i Torgersens disfavør. En slik vilje til å avgjøre saken feil, må alene være en klar ugyldighetsgrunn som kan prøves av domstolene uten hinder av storkammerdommen.

På tilsvarende måte stiller det seg med alle de vurderingene som mangler i kommisjonens "sammenfattende vurdering". Den fullstendige mangel på disse vurderinger medfører at det som i utgangspunktet er bevisbedømmelsesfeil, blir til en så grov og åpenbar saksbehandlingsfeil og i så stor strid med grunnleggende saksbehandlingsregler som overhodet tenkelig. Absolutt intet av det som skulle vurderes er blitt vurdert. Ikke noe annet heller. Avslaget fra Gjenopptakelseskommisjonen er helt grunnløst. Vi kan rett og slett ikke anta at kommisjonsmedlemmene har vurdert noe som helst i anledning den samlede betydning av feilene bortsett fra at de hadde bestemt seg for et resultat og droppet alt som kom i veien for dette resultatet. Storkammerdommen er ikke til hinder for at domstolene kan vurdere denne helt grunnleggende saksbehandlingsfeilen. At en slik feil også kan prøves i henhold til våre vanlige forvaltningsrettslige regler, er selvsagt.

Den fortsatte saksforberedelse

Regjeringsadvokaten har bedt om at dokumentbevisene jeg vil påberope meg, fremlegges på vanlig måte nå. Retten har satt frist for denne fremleggelse til 7. januar 2013. Som jeg tidligere har nevnt, er det mer enn 5000 sider saksdokumenter i saken. Dersom alt skal kopieres, blir det ca 30.000 sider med en samlet vekt på ca 200 kilo inklusive innbinding. Det er grunn til å begrense fremleggelsen til de dokumenter som vil ha bevisbetydning i saken, sannsynligvis bare en forholdsvis liten del av dette.

Hva som vil ha betydning i saken, har jeg på det nåværende tidspunkt liten mulighet for å forutse fordi Regjeringsadvokaten ennå ikke har tatt stilling til statens syn på faktum. Jeg antar at det ikke er uenighet om alt. Kanskje er det bare en liten del av de faktiske omstendigheter som jeg har anført, som det er uenighet om, og som av denne grunn skal bevisføres. Staten har uten begrunnelse og uten hjemmel i svært klar strid med de rettskilder den selv har henvist til, påstått hele søksmålet, med unntak av habilitetsspørsmålet, avvist. Med grunnlag i denne grunnløse avvisningspåstand og like grunnløse anførsel om hva som skal være gjenstand for prosess, har så Regjeringsadvokaten avslått å gi opplysninger om statens oppfatning av de faktiske omstendighetene som i henhold til vår etablerte rettstilstand er gjenstand for prosess.

Det er grunn til å avvente dokumentfremleggelsen til staten har avklart hva den mener om de faktiske omstendigheter som det er grunn til å anta at prosessen i henhold til vår etablerte rettstilstand vil dreie seg om. Jeg ber derfor om at frist for dokumentfremleggelse utsettes inntil videre. Som prosessfullmektig for saksøkeren er jeg ikke i det hele tatt interessert i at saken forsinkes.

Det er nå på tide at retten pålegger staten å klargjøre sitt syn på de faktiske sider av saken, og jeg ber om at retten pålegger staten innen en kort frist å klargjøre sine standpunkter. Jeg finner grunn til å uttrykke forbauselse over at dette ikke allerede er gjort fra rettens side.

Staten har bedt om et saksforberedende møte. Jeg er selvsagt ikke motstander av at man så tidlig som mulig i en prosess avklarer hva som skal prosederes. Tvert imot! Jeg har derfor nå i fire forholdsvis omfattende prosesskrift (stevningen medregnet) forklart både de faktiske omstendigheter og de anførsler som gjøres gjeldende. Både min motpart og retten har derfor etter min oppfatning de beste forutsetninger får å vite både de faktiske omstendigheter jeg påberoper meg og det rettslige syn jeg har på hva det er anledning til å prosedere. Jeg ber derfor om at tingretten påpeker hva det er som ikke er tilstrekkelig klargjort fra min side, og jeg ber om at dette gjøres uten at tid brukes på å avvente regjeringsadvokatens syn på prosessen.

Regjeringsadvokaten har knapt gjort noe som helst utover å fremsette åpenbart grunnløse rettslige anførsler om sakens avgrensning, anførsler som er i svært klar motstrid med rettskildene han selv har henvist til.

Det er ikke akseptabelt at regjeringsadvokaten med grunnlag i anførsler av en slik art avholder seg fra å forklare hvilke fakta han vil påberope seg. I den utstrekning han vil påstå at Torgersens enkelte grunnlag skal avvises, anføres at han på seriøs måte må redegjøre både for den faktiske og rettslige situasjon som kan begrunne en slik avvisning. Herunder må han også sondre mellom avvisning og frifinnelse. Dersom Regjeringsadvokaten vil skape ny rett for hva som kan prosederes for gjenopptakelsessaker, må jeg selvsagt akseptere dette. Men inntil slik (ny) rett er skapt og han heller ikke har anført noe som helst

som kan tyde på at han skulle få medhold i noe slikt, må regjeringsadvokaten for så vidt gjelde saksforberedelsen legge gjeldende rett til grunn for hva som skal prosederes og på vanlig måte gi opplysninger om disse forhold. Dette må gjøres før det avholdes et saksforberedende møte slik at jeg ser hva jeg skal forholde meg til.

Regjeringsadvokatens utidige motvilje mot å opplyse hvilken oppfatning staten har av sakens faktiske sider, gjør at jeg nevner en del spørsmål som jeg særlig savner opplysninger om, og som utgjør et minimum av det som det nå er på høy tid at regjeringsadvokaten avklarer eller gir opplysninger om. Jeg er klar over at Regjeringsadvokaten har et annet syn enn meg på hva som skal prosederes, men det er faktisk slik at det i utgangspunktet er mitt syn og ikke hans syn som er i overensstemmelse med vår gjeldende rettstilstand.

1. Bestriker staten at det er anledning til samlet å vurdere feilene som er gjort av Gjenopptakelseskommisjonen i dens vedtak når det skal avgjøres om domstolene har anledning til å prøve om feil er gjort?
2. Bestriker staten at alle feilene som er gjort av Gjenopptakelseskommisjonen (av 2006) til sammen er så omfattende at vedtaket kan prøves av domstolene, eller at feilene til sammen medfører at vedtaket er så uforsvarlig og/eller uriktig at det kan prøves?
3. Mener staten at feilene som er gjort av Gjenopptakelseskommisjonen ikke er større enn at det er forsvarlig å opprettholde vedtakene av 2006 og 2010?
4. Kommisjonen har, så vidt jeg har kunnet lese meg til, bare vurdert om feilene som ble gjort ved pådømmelsen i 1958 enkeltvis medfører så stor usikkerhet at gjenopptakelse må innvilges.
Er staten enig i min oppfatning?
Erkjenner staten at kommisjonen også skulle vurdert feilene samlet og tatt stilling til om summen av den usikkerheten som alle feilene skapte, ga grunnlag for å beslutte gjenopptakelse?
Hvis staten mener at en slik samlet vurdering er foretatt av kommisjonen, hvor står i så fall denne vurderingen og hva gikk vurderingen ut på?
Mener staten i så fall at kommisjonen i denne samlede vurderingen på relevant og tilstrekkelig måte har tatt stilling til om det er en slik tvil til stede om dommens riktighet, at gjenopptakelse må besluttes?
5. Fra Torgersens side hevdes at det foreligger bevis som utelukker at han er skyldig eller gir svært stor sikkerhet for dette. Disse bevisene har jeg nevnt tidligere, også i dette prosesskriftet.
Det sees ikke av kommisjonens vurdering at disse (mot-)bevisene i det hele tatt er vurdert i den samlede vurderingen.
Mener staten at det i hovedvurderingen er mulig på en forsvarlig måte å ta stilling til Torgersens gjenopptakelsesbegjæring uten å ta stilling til og hensyn til motbevisene i saken?
Mener staten når det også tas hensyn til motbevisene, at det stadig foreligger tilstrekkelig sikkerhet for at Torgersen er skyldig?
6. Mener staten at tannbittbeviset, avføringsbeviset og barnålbeviset kan underbygge at Torgersen er skyldig? I tilfelle på hvilket grunnlag og med hvilken grad av sikkerhet?
7. Mener staten at barnålsbeviset er like sikkert nå som i 1958, slik både Gjenopptakelseskommisjonen og påtalemyndigheten ved statsadvokat Kattelund har kommet til?

Det er på det rene at barnålene i dressen og på åstedet er vanlige norske barnåler av den korte typen i stedet for å være unike i verdenssammenheng.

Hvilke (nye eller andre) omstendigheter er det som i så fall etter statens mening medfører at dette beviset nå anses like sikkert som før?

8. Mener staten at det i kommisjonens vurdering og avslag var anledning til å ta hensyn til disse (nye) omstendighetene?

9. Mener staten at kommisjonen av 2006 har tatt hensyn til bevissvikten for tannbittbeviset og avføringsbeviset i den samlede vurderingen? I så fall hvor?

10. Mener staten at man må vite hvordan bevisene i 1958 ble vurdert av lagretten for at det skal tas hensyn til feil ved dem?

11. Mener staten at andre bevis enn vitnebevis kan knytte Torgersen til handlingene i Skippergaten 6 b? I så fall hvilke?

12. Mener staten at noen av vitnebevisene i saken kan knytte Torgersen til handlingene i Skippergaten 6 b? I så fall hvilke og med hvilken grad av sikkerhet?

13. Bestriker staten at kommisjonen av 2010 har diktet til nye vitner uten grunnlag i sakens fakta når det er hevdet at flere vitner knytter Torgersen til Skippergaten 6 b, Rigmor og drapet?

14. Mener staten at bevisene som den nå gjør gjeldende mot Torgersen, skaper tilstrekkelig sikkerhet for i en gjenopptakelsessituasjon å opprettholde drapsdommen mot Torgersen (eller til å avslå begjæringen om gjenopptakelse)? Hvilke bevis bygger i så fall staten på?

15. Mener staten at skyldvurderingen fra 1958, når man tar hensyn til feilene for de 3 tekniske bevisene, fortsatt gir grunnlag for med tilstrekkelig sikkerhet fortsatt å påstå at Torgersen er den skyldige.

16. Mener staten at de bevis som i dag gjøres gjeldende mot Torgersen gir en skyldvurdering som er så lik skyldvurderingen i 1958 at det ikke er nødvendig med en ny skyldvurdering (fra domstolenes side) i dag for å opprettholde Torgersens skyld?

En besvarelse av ovenstående spørsmål gir bare de faktiske opplysninger som regjeringsadvokaten i hovedsak allerede burde ha gitt. Jeg forventer nå at vi får en redegjørelse som minst inneholder svar på ovenstående. Etter denne redegjørelsen, tar jeg gjerne et saksforberedende møte hvor man også tar opp hvilken dokumentasjon som det er behov for i saken. Etter min mening er den mulige dokumentasjon i saken så omfattende at det er grunnlag for et samarbeid mellom de to prosessfullmektigene om hva som er nødvendig i saken og hvordan fremleggelsen bør skje. Men dette forutsetter at Regjeringsadvokaten på vanlig måte medvirker i prosessen.

Regjeringsadvokaten har antatt at en prosess, slik jeg tenker meg den, kan ta uker. For meg er det ikke så lett å ha en idé om hvor lang tid en slik prosess vil ta, fordi regjeringsadvokaten hittil ikke i det hele tatt har gitt de opplysninger som han skal. Jeg har tidligere stipulert at hovedforhandlingen kan avholdes på omtrent 10 virkedager. Dette burde være nok, men tidsforbruket er selvsagt avhengig av om jeg møter en motpart som på fornuftig måte tar stilling til de faktiske forhold eller om det viser seg at motparten skal prosedere både "mulige og umulige" sider av faktum og jus. Etter det jeg hittil har

sett av saksforberedelsen, som slett ikke lover det beste, er jeg usikker på om mitt tidsanslag vil holde, men jeg håper at også dette avklares og bedrer seg etter hvert.

Dette prosesskrift i 5 eks, hvorav 2 er sendt til tingretten og 3 direkte til Regjeringsadvokaten.

St. Cezaire 03.01.13

Jan Tennøe